

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za enostopno petitno vrsto 30 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Odgon in odprava.

(Dr. Fr. Logar.)

I. Sedaj veljavna določila.

Kot nekako izjemo svobode, zajamčene v državnih osnovnih zakonih iz l. 1867., da sme vsak avstrijski državljani prebivati in stanovati kjerkoli v državnem ozemlju, moramo smatrati odgon in odpravo. Kaj pa je razumeti pod tem? Odgovor na to vprašanje nam daje državni zakon iz l. 1871. Odgon je odstranitev gotove osebe iz določenega kraja (občine, dežele, države) in napotitev tiste v domovno občino. Pod odpravo pa je razumeti le odstranitev s prepovedjo, da se dotična oseba v kraj, odkoder je bila odpravljena, v določenem času ali sploh ne sme več povrniti. Odgon poseže tedaj v osebno prostost globokeje in se uporablja pri osebah, ki so splošno nadležne in nevarne, med tem ko se z odpravo odstranjujejo osebe, ki so nevarne le za gotove kraje, torej za kraj, iz katerega se odpravijo.

Odgon in odpravo urejujejo pri nas v glavnem sledeči zakoni in ukazi:

a) državni zakon iz l. 1871. drž. zak. št. 88, ki daje osnovna določila v tej zadevi;

b) razglas c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 7. aprila 1872, št. 2348, dež. zak. št. 13, ki določa, kako se imajo na podlagi državnega zakona iz l. 1871. uravnavati odgoni, odgonske postaje ter nadzorovanje odгона;

c) deželni zakon iz l. 1873., dež. zak. št. 19, s katerim se odgonsko-postajskim občinam daje pravica izrekanja odgonska razsodila;

d) deželni zakon iz l. 1873., dež. zak. št. 18, glede prenosa v § 14. državnega zakona iz l. 1871. navedenih stroškov na deželni zaklad;

e) razglas c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 19. aprila 1904, št. 6830, dež. zak. št. 7, ki določa, kaj je ukreniti z gotovino, ki se dobi pri odgnancih.

Poleg teh imamo še nekaj manjših in manj važnih določil, ki urejujejo deloma odgon med posameznimi večjimi odgonsko-postajskimi občinami, deloma odgonske postaje, odnosno spremembe pri teh. Radi lažjega pregleda teh ne navajam, oziral se pa bom tekom razprave na njih vsebino.

II. Kdo se sme odgnati ali odpraviti?

V zmislu obstoječih postav se smejo odgnati ali odpraviti sledeče osebe:

1. potepuhi (klateži) in druge delomržne osebe, ki beračijo;
2. osebe brez izkaza in posla, ki ne morejo dokazati, da imajo dohodke ali kak dovoljen zaslužek;
3. javne vlačuge, ki na uradni ukaz nočejo odpotovati, in
4. iz ječe izpuščeni kaznjenci in odpuščeni prisiljenci, ki so osebam ali premoženju nevarni.

Pri presojanju, kedaj se ravno kar navedene osebe sme odgnati ali odpraviti, je treba biti previden. Ne sme se pri tem gledati na črke zakona, temveč na zakonov duh in namen. Da se je zakon v teh točkah mnogokrat napačno tolmačil, nam kažejo mnogoštevilne razsodbe državnega sodišča v tej zadevi. Odgnati se n. pr. ne more človeka, ki je z beračenjem nadlegoval samo gotove ljudi iz boljših in premožnejših slojev, če poleg tega niso dani tudi drugi postavni vzroki. Delavca, ki je bil v službi, pa je iz iste odpuščen in je začasno brez dela in brez sredstev, se ne sme odgnati, ker je očitvidno le začasno brez dela in se ga vsled tega v splošnem ne more smatrati brezposelnim. (Državno sodišče z dne 28. oktobra 1892, Z. IX. št. 556). Ravnotako se ne sme odgnati ali odpraviti delavcev, ki so vsled stavke začasno brez dela in brez sredstev. (Drž. sodišče z dne 4. julija 1894,

Z. X. št. 757). Nasprotno se pa zopet lahko odstrani potom odgona ali odprave osebo, ki ima sicer opravilo, toda to je le začasno in nikakor ne prinaša toliko zasluzka, da bi si s tem lahko nabavila, kar potrebuje neobhodno za obstanek. (Državno sodišče z dne 19. oktobra 1887., št. 164). Rabuka je pregrešek proti javnemu miru in redu, ne proti varnosti osebe ali lastnine, vsled česar obsodba radi rabuke ne opravičuje odprave obtoženca. (Državno sodišče z dne 9. julija 1897, Zv. X. št. 817). Delavca, ki ima delavsko knjižico in je pri oblastvu že prijavil, da začne gotovo obrt, se ne more odgnati ali odpraviti, češ da nima zadostnega izkazila. (Državno sodišče z dne 27. oktobra 1891, št. 188). Osebe, obsojene radi sovodstva, se smejo iztirati, ker so javnim interesom nevarne. (Državno sodišče z dne 21. aprila 1903, Zv. XII, št. 1175). Osebe, ki se ne more vsak čas izkazati z veljavnim izkazom, se še ne more vsled tega odgnati ali odpraviti. Zadostuje, da se izkaže, četudi z zastarano legitimacijo, vendar tako, da se njeno domovinsko občino vsak čas brez večjega truda more dognati. (Državno sodišče z dne 17. julija 1879, št. 124).

Navesti bi se dalo še več podobnih razsodb državnega sodišča. Vendar to naj zadostuje. Navedel sem bolj značilne in one, ki pridejo tudi pri naših razmerah lahko v poštev.

Iz domovne občine se ne sme nikogar odgnati ali odpraviti.

III. Odgonska oblastva.

Po državnem zakonu iz leta 1871. veljajo kot odgonska oblastva:

a) policijska ravnateljstva;

b) kjer teh ni, c. kr. okrajna glavarstva, odnosno občine, ki opravljajo posle političnega oblastva I. stopnje (magistrati občin z lastnim statutom).

Ta oblastva so tedaj imela po zgorajšnjem zakonu pravico izrehati odgonske razsodbe, odgonsko-postajске občine pa so odgonske razsodbe izvrševale.

Z deželnim zakonom z dne 10. maja 1873., dež. zak. št. 19., pa se je ta pravica prenesla na odgonsko-postajске občine. Od tega časa naprej odgonsko-postajске občine izrekajo in izvršujejo odgonske sodbe.

Na Kranjskem imamo sledeče odgonsko-postajске občine: Il. Bistrica, Cerknica, Črnomelj, Idrija, Kamnik, Kočevje, Kostanjevica, Kranj, Kranjska gora, Krško, Litija, Zg. Logatec, Lož, Lukovica, Metlika, Mokronog, Novo mesto, Postojna, Radeče, Radovljica, Ribnica, Senožeče, Škofja Loka, Trebnje, Tržič, Velike Lašče, Vipava, Vrhnika, Višnja gora in Žužemberk. Za mesto Ljubljana je odgonsko oblastvo mestni magistrat, za ostali sodni okraj ljubljanski pa c. kr. okr. glavarstvo

ljublanske okolice. Okoliš vseh drugih zgoraj navedenih odgonskih oblastev obsega cel sodni okraj, v katerem oblastvo leži.

Policijskim ravnateljstvom, odnosno c. kr. okr. glavarstvom je po letu 1873. ostala pravica izrehati odgonske razsodbe le v gotovih slučajih in sicer:

a) proti inozemcem;

b) proti osebam, ki so brez izkaza in trdijo, da so pristojne v druge kraljevine in dežele, in

c) proti osebam, ki so brez izkaza in trdijo, da so pristojne na Kranjsko, vendar je pa njihova domovinska pravica neznana, dvomna ali sporna.

IV. Postopek pri odgonu in odpravi.

Kadar župan zve, da se v ozemlju njegove občine potika tuja oseba, ki je delomržna, nadleguje ljudi z beračenjem in je nevarna osebam in lastnini, skratka oseba iz vrste, navedene v II. poglavju te razprave, tedaj jo ima župan pravico pozvati, da zapusti nemudoma njegovo občino. Če tega noče storiti, župan pa uvidi, da je to iz javnih interesov nujno potrebno, tedaj jo naj župan da prijeti, zasliši in napravi ž njo natančen zapisnik. Zapisnik mora vsebovati osebne razmere osumljenca, dejanja, katerih se ga dolži, kot tudi njegov zagovor. Če je dotična občina odgonsko-postajska občina, ima župan pravico izreči odgonsko razsodbo in odgnanca odtirati, drugače pa mora župan poslati zapisnik kot tudi vse dokumente, ki jih je pri osumljenem dobil, pristojni odgonsko-postajski občini s prošnjo, da izreče odgonsko razsodbo. Županstvo med tem časom osumljenca lahko spravi v zapor, če se mu zdi potrebno. Zapisnik mora županstvo odposlati na odgonsko oblastvo tekom 24 ur, potem ko je osumljenca prišlo. Ko je došla odgonska razsodba, mora županstvo poslati odgnanca z razsodbo vred prvi najbližji odgonsko-postajski občini v smeri, kampr se odgnanca odtira, da naredi prisilni potni list ali odgonski potni list in izvrši odgon. Razsodbo shrani odgonsko-postajska občina (§ 8. zak. iz l. 1871., drž. zak. št. 88., ter člen V. in VII. ukaza c. kr. dež. vlade za Kranjsko z dne 7. aprila 1872., deželnega zakona št. 13.).

Odgonska razsodba se ima v vsakem slučaju obsojencu naznaniti, da se ta proti njej lahko pritoži. Pritožbo proti obsodbi na odgon se mora vložiti takoj, proti obsodbi na odpravo pa tekom 3 dni potem, ko se je tista objavila. Morebitno pritožbo, ki ima v obeh slučajih odločilno moč, mora župan vzeti na zapisnik in jo potom oblastva, ki je razsodbo izreklo, predložiti deželnemu predsedniku v odločitev in sicer tekom 24 ur. Proti razsodbi deželnega predsednika ni možna nobena pritožba več.

Na podlagi pravomočne razsodbe je na to odgnanca odtirati in sicer ali

a) tako, da se mu s prisilnim potnim listom odkaže pot, ki jo mora v gotovem času napraviti v domovno občino (prisilna potovnica, prisilni potni list), ali

b) s prisilnim odgonom v spremstvu sprevodnika.

Odgona s spremstvom se je z ozirom na precejšnje stroške ogibati, dokler se da namen odgona doseči s prisilnim potnim listom.

Pri odgonu vsacega odgnanca mora odgonska postajska občina vpisati v odgonski zapisnik vse, kar se tiče odgnanca (ime in priimek, starost, domovinska občina, politični okraj, domovinska dežela, vzrok odgona, oblastvo, ki je izreklo razsodbo, odgonsko-postajska občina, iz katere je odgnanec tjekaj dospel, kam se odgnanca dalje tira in kedar se ga je odtiralo, vklenjenega, s priprego ali peš, odgonske stroške itd.). Zapisnik ostane pri odgonsko-postajski občini kot glavna odgonska knjiga. Poleg tega zapisnika bi morala v zmislu ukaza c. kr. dež. vlade z dne 7. aprila 1872, dež. zakona št. 13, imeti vsaka odgonsko-postajska občina posebno odgonsko knjigo, ki spremlja vsacega odgnanca od prve postaje do zadnje in se potem od te dpošlje deželnemu knjigovodstvu.

Sprejem vsacega odgnanca mora odgonsko-postajska občina potrditi s posebnim odgonskim sprememnim listom. Te liste je priložiti mesečnim odgonskim računom. Vsaka odgonska postaja mora preskrbeti odgnancu hrano in najpotrebnejšo obleko.

Odgnanca se navadno odpravlja peš; le v potrebi, če je pešhoje nezmožen in je to zdravnik popreje konstatiral, se ga odpravi z vozom. Če je odgnanec posebno nevarna oseba, se mu smejo vkleniti roke z verižico, kar pa mora biti izrečeno v odgonski razsodbi in se mora vsakokrat zabeležiti v odgonskem potnem listu in v odgonskem zapisniku. Občina kraja, kamor je bil odgnanec odtiran, mora prisilni potni list odnosno odgonski potni list vrniti oblastvu, ki ga je izdalo.

Imovino, ki jo ima odgnanec pri sebi, mora glasom ukaza c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 19. aprila 1904, dež. zak. št. 7., prevzeti odganjajoča odgonsko-postajska občina in odgnancu potrditi to s posebno pobotnico. Prejem in znesek gotovine je zabeležiti v odgonski potni list. Prevzeto gotovino mora odgonsko-postajska občina, kadar ima odgnanec domovinsko pravico zunaj Kranjske, poslati domovinski občini odgnančevi. Le glede odgnancev, pristojnih na Koroško in v Galicijo, se pripominja, da se mora vsaka njim odvzeta gotovina pošiljati še vedno kar koroškemu odnosno gališkemu deželnemu odboru. Gotovino odgnancev, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem, mora odgonsko-postajska občina, če gotovina izvira iz prebitnega zaslužka v kazenskem zaporu ali v zaporu prisilne delavnice, poslati odgnančevi domovinski občini, da jo mu ta izroči, vsako od

drugod izvirajočo gotovino pa kranjskemu deželnemu odboru, da jo uporabi za pokritje odgonskih stroškov, morebitni ostanek pa izroči odgnancu.

V. Kazenska določila.

Predpisane poti kot tudi roka, v katerem mora odpotovati in dospeti odgnanec v svojo občino, se mora odgnanec strogo držati. Vsaka samovoljnost v tem oziru, tako beg, kot krenitev iz predpisane poti ali uničenje prisilnega potnega lista itd., je kaznjiva in sicer z zaporom do 8 dni. Kazen izreče c. kr. okr. glavarstvo, v katerega okolišu se je odgnanca prišlo. Če odgnanec uide, je to takoj naznaniti orožništvu, da ubeglega zasleduje, prime in zopet nazaj privede. Stroške, ki so s tem nastali, mora plačati ona občina, katere organi so zakrivili, da je odgnanec ušel.

Občine morajo izročene jim odgonske posle natančno in točno opravljati. Proti občinam, ki bi v tem oziru svoje dolžnosti zanemarjale, se postopa v zmislu § 98. občinskega reda.

VI. Stroški za odgon in odpravo.

Stroške za odgon in odpravo nosijo v zmislu obstoječih postav deloma odgonsko-postajske občine, deloma dežela. Stroške, ki so narasli za osebe, ki so bile radi odgona prijete, nosi od dne, ko so bile osebe prijete, pa do izvršitve odgonske razsodbe občina. Ravnotako mora občina plačati tudi oskrbne stroške za one osebe, ki so bile prijete, da se odtirajo ali odpravijo, pa se o njih odgonska razsodba ni izrekla. Občine morajo tudi skrbeti ter plačati stroške za potrebno odgonsko osobe. K stroškom za odgonske prostore, za njihovo opravo, kurjavo in razsvetljavo ter za vzdrževanje, dalje za nadzorstvo odgnancev in za opravljanje odgonskih poslov prispeva dežela v zmislu zakona z dne 9. maja 1873., dež. zak. št. 18, po 20 kr. = 40 h za glavo. Pripomni se, da se ta prispevek plača za vsacega odgnanca samo enkrat ne glede na število dni, ki jih je v prostorih preživel odgnanec. Popolnoma napačno in neutemeljeno bi tedaj bilo računati za ta namen od vsacega odgnanca na dan po 40 h. Stroškov za hrano od dne izvršitve odgonske razsodbe kot tudi stroške za zdravniško preiskavo odgnanca, za snaženje, za obleko, transport in spremstvo na potu, mora v zmislu § 15. zak. z dne 27. julija 1871., drž. zak. št. 88, povrniti odgonsko-postajskim občinam dežela. Tozadevni računi se morajo deželnemu odboru predlagati mesečno, ali če to ne bi bilo mogoče, vsaj četrtletno. Računu morajo biti priloženi: a) odgonski zapisnik (v prepisu), b) vse druge priloge in izkazi, za katere imajo odgonsko-postajske občine itak posebne tiskovine. Koliko se povrača občinam za hrano odgnancev, odnosno za odgonsko spremstvo in za priprego, določi deželni odbor upošteva je razmere od

časa do časa, kar se pa itak posameznim občinam naznani vselej z okrožnico. Stroške za odgnance tujih dežel plačajo dotične dežele. Odgonsko - postajska občina, ki je odgonsko razsodbo o kaki taki osebi izrekla, mora v ta namen odgonsko razsodbo poslati takoj dotičnemu deželnemu odboru.

VII. Nadzorstvo nad odgonom in odpravo.

Nadzorstvo nad odgonom in odpravo pristoji c. kr. političnim oblastvom. Ukaze glede ureditve glavnih in posameznih odgonov kakor tudi glede odgonskih postaj in odgonskega spremstva izdaja c. kr. deželna vlada v sporazumu z deželnim odborom. Vse druge naredbe o izvršitvi odgona izdaja dež. odbor.

Vojaška preskrba vdov in sirot v vojni ali vsled vojne padlih, umrlih in pogrešanih vojaških oseb.

(Dr. Ferd. Tomažič.)

(Konec.)

VI.

Državne podpore za svojce padlih, umrlih in pogrešanih vojaških oseb.

I. Splošno.

Kakor smo videli, so preskrbnine vdov in sirot (vdovnine in vzgojevalnine) zelo majhne, tako da ž njimi ni mogoče v sedanji drugini izhajati. Tudi je mnogo sicer ozira vrednih slučajev, v katerih se po zakonu ne prizna preskrbnina (n. pr. nezakonskim otrokom, nezakonski materi), ali v katerih niso dani predpogoji za priznanje državnega prispevka za preživljanje (n. pr. pri vdovah in sirotah vojaških oseb, ki so ob izbruhu vojne prezentno služili, oziroma med vojno nastopili prezenčno službo, ali pa takih oseb, ki so se porabljale za prostovoljna dela ali službovanja v zmislu zak. o vojnih dajatvah in opravah).

Da se zboljša položaj vdov in sirot, ki prejemajo samo zakonito določene preskrbnine, in pomaga iz bede tistim, ki ne morejo dobiti preskrbine ali pa prispevka za preživljanje, so se uvedle *državne podpore* (cesarski ukaz z dne 12. junija 1915, drž. zak. št. 161, ministrska ukaza z dne 12. junija 1915, drž. zak. št. 162, in z dne 28. septembra 1915, drž. zak. št. 288).

II. Pogoji, pod katerimi se dovoljuje državna podpora.

Državne podpore se dovoljujejo samo tistim preostalim ali svojcem:

1) ki nimajo pravice do prispevka za preživljanje ozir. ne dobivajo tega prispevka;

2) ki so v resnici potrebni; za potrebne se smatrajo le tedaj, ako bi bil njihov neobhodno potreben preživitek brez državne podpore v nevarnosti, pri čemer se je ozirati ne le na hrano, stanovanje, obleko in enake neobhodne življenske potrebščine, temveč tudi na stroške zdravljenja in strežbe, pri otrocih tudi na stroške vzgoje;

3) ki jih je padli (umrli, pogrešani) pred odhodom v vojaško službovanje res bistveno vzdrževal ali vsaj trajno podpiral; *od tega pogoja so izvzete samo one sirote, ki imajo po zakonu o vojaški preskrbi pravico do vzgojevalnine;*

4) katerih pokojnik je bil avstrijski državljani in v sedanji vojni padel ali vsled nje umrl ali se pogreša;

5) ki za državno podporo prosijo.

III. Kako in kje je prositi za podporo?

Prošnjo je vložiti pri županstvu tiste občine, v kateri prosilec trajno biva.

V prošnji, ki je kolka prosta, je navesti:

1) ime, šaržo in vojaško krdelo padlega (umrlega, pogrešanega);

2) njegovo rojstno leto;

3) dan, mesec in leto njegove smrti (pogrešitve);

4) številko seznama izgub;

5) imena in priimke svojcev ali zaostalih padlega (umrlega, pogrešanega);

6) njihova rojstna leta (pri sirotah tudi dan rojstva);

7) njihovo sorodstveno razmerje s padlim (umrlim, pogrešanim);

8) njihovo opravilo;

9) njihov dohodek in posestvo (vrednost in bremena);

10) njihovo bivališče;

11) ali in kako jih je padli (umrli, pogrešani) pred odhodom v vojaško službovanje vzdrževal ali vsaj trajno podpiral;

12) ali je vojaška preskrbnina nakazana.

Za vlaganje teh prošenj se dobe pri županstvih posebni obrazci, katere izpolni s potrebnimi podatki lahko tudi županstvo, ki potem pošlje prošnjo okrajni komisiji za dovolitev prispevka za preživljanje (pri c. kr. okrajnem glavarstvu) s poročilom, da so podatki v

prošnji pravilni in da je preživljanje svojcev ali preostalih padlega (umrlega, pogrešanega) v nevarnosti, ker ... (tu se navedejo vzroki).

O prošnji odločuje, podpore odmerja, nakazuje in ustavlja pristojna okrajna komisija za preživljanje in sicer končno veljavno.

Vse vloge za dovolitev podpor, priloge zapisniki, pobotnice so proste kolkovine, pristojbin in poštnine.

IV. Izmera državne podpore.

Državne podpore so določene z naslednjimi zneski:

- 1) za vdovo poleg vdovnine še 120 K letno;
- 2) za vsako zakonsko ali pozakonjeno siroto, ki je brez očeta, poleg vzgojevalnine letno še 12 K (skupaj z vzgojevalnino torej letno 60 K);
- 3) za zakonsko ali pozakonjeno siroto, ki je tudi brez matere ali pa se za tako smatra (n. pr. če mati ne dobiva vdovnine, ker se je zopet omožila, ali pa ker je bila kazensko-sodno obsojena), letnih 36 K, če je le ena taka sirota; po 30 K, če sta dve; po 24 K, če so tri; po 18 K, če so štiri ali je več takih sirot; z vzgojevalnino (72 K) vred dobivajo take sirote letno po 108, ozir. 102, 96, 90 K.
- 4) za vsako nezakonsko siroto, če je v oskrbi vdove, ki ima pravico do vdovnine ter podpore, 60 K na leto. Nezakonske sirote dobe zato višje podpore, ker nimajo pravice do vzgojevalnin;
- 5) za nezakonsko siroto, ki jo je dosedaj vzdrževal padli ali umrli ali pogrešani in za katero ne pride v poštev 4. točka, na leto po 108 K, če je samo ena taka sirota; po 102 K, če sta dve; po 96 K, če so tri; po 90 K, če so štiri ali če je več takih sirot;
- 6) po 60 K na leto za zakonskega očeta in starega očeta, zakonsko ali nezakonsko mater in staro mater, dalje za zakonskega očeta nezakonske matere padlega ali umrlega ali pogrešanega z omejitvijo, da vsota vseh pod to točko navedenih podpor ne sme znašati letno več kot 120 K. Pri dovolitvi podpore pridejo v poštev v prvi vrsti stariši in šele v drugi vrsti stari oče in stara mati.

V. Izplačevanje podpor.

Podpore se izplačujejo v naprej zapadlih mesečnih obrokih počenši z dnem, ko se začne izplačevati zakonite preskrbnine (vdovnine, vzgojevalnine); če pa

te ne pridejo v poštev, pa pričnemo s prvim dnem meseca, ki sledi smrti možev odn. očetovi.

Podpore prejema vdova zase in za zakonske sirote; za nezakonske le tedaj, če so v njeni oskrbi. Za sirote brez očeta in matere in za sirote, katerih mati ozir. mačeha se je znova omožila ali pa bila kazensko-sodno obsojena na izgubo vdovnine, ter za nezakonske sirote, ki niso v oskrbi pri vdovi padlega (umrlega, pogrešanega) nezakonskega očeta, pa varuh.

VI. Kdaj se ustavijo državne podpore?

Podpore se bodo v obče izplačevale ves čas, dokler traja sedanja vojna in le še šest mesecev potem; če se pa že prej vojaška preskrba svojcev ozir. zaostalih uredi z novim zakonom, se bodo te podpore še prej ustavile.

Državne podpore se ustavijo v posameznih slučajih vsem podpiranim osebam:

- a) če se pogrešani vrne in je sposoben za pridobivanje;
- b) če se dožene, da je pogrešani dezertiral.

Posameznim podpirancem se državne podpore ustavijo oziroma na novo odmerijo:

- a) vdovi, ako se zopet omoži, umre ali se sodno obsodi na kazen, s katero je po zakonu združena izguba vdovnine; v teh slučajih je zakonskim sirotam izplačevati podporo, določeno za sirote brez starišev. Nezakonske sirote pa pridejo v poštev za podpore, navedene pod točko IV 5; te podpore se nakazujejo varuhu;
- b) ako je dosežena pri sirotah normalna starost t. j. pri dečkih končano 16., pri deklicah pa končano 14. leto; v tem slučaju se ustavi samo primeren del podpore;
- c) ako kak posamezen svojec ni več podpore potreben.

VII. Izpremembe v razmerah podpirancev.

O vseh izpremembah, ki nastanejo v osebnih in gospodarskih razmerah podpirancev, mora občina bivališča vedno tekoče obveščati politično okrajno oblastvo. To oblastvo pa mora tudi s svoje strani paziti na vse take izpremembe in jih takoj naznaniiti kompetentnemu oblastvu.

Kazenska pravica in sodelovanje občine pri političnem kazenskem postopanju.

(Sestavil dr. B.)

(Konec)

Pri zaslišanju stranke se mora v prvi vrsti, če je potrebno, dopolniti rubrika II. V tej rubriki je treba — v kolikor tega še ni storilo okrajno glavarstvo — vpisati osebne podatke obtoženca in sicer ime in priimek, starost, stan (oženjen, neoženjen, vdovski) bivališče in okolnost ali je bil obtoženec že predkaznovan in zaradi katerih prestopkov. Najvažnejše za občinski urad je seveda rubrika V, kamor se vpiše izpoved stranke. Da se more stranka zaslišati, je treba pregledati ves spis, ki ga je poslalo okrajno glavarstvo. Dejanje, katerega je stranka obtožena, je razvidno navadno iz ovadbe proti stranki in sicer v največ slučajih iz orožniške ovadbe ali iz ovadbe policijskih organov. Za občine je seveda dostikrat težavno, ker so orožniške ovadbe pisane v nemščini in torej županstvom po večini težkoumljive. Pred urad poklicani stranki se najprej na kratko pove, zaradi katerega prestopka se mora zagovarjati. Potem se vpraša, če prizna dejanje, katerega je obdolžena. V tem slučaju je vpisati v rubriko V. samo opombo, da stranka prizna, v vseh drugih primerih pa se na kratko vpiše, kar navaja stranka v svoj zagovor. Obtoženec krivdo ali popolnoma taji ali prestopok sicer prizna, navaja pa okoliščine, ki njegovo dejanje ali opustitev opravičujejo. Zaslišana stranka naj svojo izpoved vedno odpiše. V rubriki VI. se potem, če politična oblast to zahteva, na podoben način vpišejo izpovedbe prič in strokovnjakov, morda tudi podatki, ki so županstvu osebno znani. Kot splošno navodilo naj bo, da se mora vse, kar je za presojanje slučaja važno in sicer za dejanski položaj, kakor tudi za vprašanje osebne krivde obtoženca popisati tako, da je na tej podlagi možno izreči pravično sodbo. Pri dejanskem položaju se mora popisati dejanje, ali opustitev, radi katerega se mora obtoženec zagovarjati tako, kakor se je v resnici zgodilo n. pr. obtoženec ni naznanil pri županstvu tujca, ki je pri njem prenočil; ali obtoženec je na surov način trpinčil konja na javnem kraju tako, da so se ljudje zgražali. Pri vprašanju o osebni krivdi pa je navesti okoliščine, iz katerih je razvidno, ali je obtoženec za prestopok tudi odgovoren ali ne, n. pr. obtoženec je tujca, katerega ni naznanil pri županstvu, sam sprejel v svojo hišo — obtoženec je odgovoren in opustitev je kaznjiva. Ali tujec je prenočil brez vednosti gospodarja na skednju — obtoženec ni odgovoren in opustitev vsled pomanjkanja osebne krivde ni kaznjiva.

Potem ko je politična oblast izrekla razsodbo, pošlje spise zopet županstvu, da stranki, razglasi razsodbo. Pri tem je za varstvo pravic obsojene stranke naj-

važnejši pouk o pravnih sredstvih. Proti vsaki kazenski obsodbi politične oblasti I. stopnje je dovoljena pritožba na politično deželno oblast (deželno vlado, namestništvo), ki razsoja, potem končno veljavno. Da se stranka, ki navadno ne pozna postav, more te pravice poslužiti, jo je treba o pravnih sredstvih poučiti, ker je sicer sodba neveljavna. Pravni pouk je vpisan v rubriki VIII. kazenske razpredelnice in ga mora županstvo stranki prebrati natančno tako kot je vpisan. Če kak zakon ne določa kaj posebnega, kakor n. pr. obrtni red, znaša na Kranjskem čas za pritožbo v vseh kazenskih slučajih, v katerih je razglasilo kazensko razsodbo županstvo, 3 dni in sicer se šteje ta čas šele od dneva, ki posredno sledi dnevu razglasitve. (Pritožbe proti razsodbam prestopkov obrtnega reda se morajo vložiti tekom 14 dni). Da se dožene, je-li bila pritožba pravočasno vložena, mora županstvo v rubriki X. vpisati zgoraj dan, kedaj je bila stranki razglašena razsodba, na kar se županstvo posebno opozarja. Kot primer naj služi: Stranka je bila obsojena radi prestopka cestnega policijskega reda. Čas za pritožbo znaša 3 dni. Razsodba je bila razglašena dne 1. dec. 1916 in je bilo to tudi vpisano v rubriki X. kazenske razpredelnice. Da je pritožba pravočasna jo mora stranka vložiti najkasneje dne 4. decembra 1916, to je tretjega dne po 1. decembru 1916, in sicer pri c. kr. okrajnem glavarstvu. Zadostuje pa, če je bila pritožba ta dan oddana na pošto, kar pa mora stranka po potrebi dokazati.

Pritožba se more opirati na to, da obsojenec dejanja, radi katerega je bil obsojen, sploh ni storil. N. pr. več razgrajacev je obsojenih zaradi kaljenja nočnega miru. Ovaden in obsojen je po pomoti ali krivem pričevanju tudi kdo, ki se kaljenja nočnega miru sploh ni udeležil, ker je ob tistem času že doma spal. Stranka nadalje lahko prizna, da se je kaznjivo dejanje res zgodilo, trdi pa, da ona za to ni odgovorna. Obsojenca je zasačil orožnik, da je vozil po desni mesto po levi strani ceste. Stranka to prizna, trdi pa, da so se mu v istem času splašili konji ali da so bile na levi strani ceste take ovire, da ni bilo mogoče voziti po predpisani strani. Pritožba se lahko nadalje opira na to, da je bilo postopanje pomanjkljivo, n. pr. stranka sploh ni bila zaslišana, ali pouk v pravnih sredstvih ne odgovarja zakonu, ali stranka o pravnih sredstvih ni bila poučena. Pritožba se pa končno more opirati tudi na to, da je oblast zakon napačno tolmačila ali izrekla obsodbo brez zakonite podlage. — V zasebni hiši se domača družba zabava z godbo in petjem. Nekaj mladih ljudi se tudi zavrti parkrat po sobi, in

hišni gospodar je obsojen, ker je priredil ples brez licence. V tem slučaju mora imeti pritožba uspeh, ker za tako domačo zabavo zakon ne predpisuje licence. Ali obsojen je kdo, ker je gnal domov kupljenega vola brez živinskega potnega lista. Živinče pa je kupil v svoji domači občini in ga ni gnal čez mejo občine. Pritožba mora imeti uspeh, ker je obsodba protizakonita. Živinski potni list je namreč predpisan le, če se žene živina iz ene občine v drugo ali na sejem, na licitacijo ali razstavo ali če se živina prevaža na železnici.

Več uspeha kot pritožba ima pa navadno prošnja za pomiloščenje. V tem slučaju obsojena stranka ne taji krivde in prizna obsodbo, prosi pa, da višja oblast kazen popolnoma odpusti ali pa vsaj zniža. Prošnja za pomiloščenje se lahko združi tudi s pritožbo. Stranka se pritoži, za slučaj pa, da višja oblast pritožbo zavrne in obsodbo potrdi, se prosi za pomiloščenje. Prošnja za pomiloščenje se mora vložiti v v istem roku kot pritožba. Vendar je možno pomiloščenje tudi na prošnjo, ki je bila prepozno vložena, medtem, ko se na prepozno vloženo pritožbo ne more ozirati.

Obsojena stranka mora vložiti pritožbo oziroma prošnjo za pomiloščenje pri oni politični oblasti prve stopnje, ki je obsodbo izrekla, in sicer ustmeno ali pisмено. Pritožba oziroma prošnja za pomiloščenje pa se lahko prijavi tudi pri županstvu, ki je obsodbo razglasilo. V tem slučaju županstvo prošnjo ali pritožbo na kratko zabeleži v rubriki XII. kazenske razpredelnice ali pa spiše tudi daljši samostojni spis.

Bolj zaradi popolnosti, kakor vsled stvarne zveze naj bo še omenjen § 42. o. r. za Kranjsko, po katerem sme župan vsakega občinskega odbornika in namestnika, ki ni prišel tudi k drugi seji občinskega odbora, sklicani po prvi nesklepčni seji, kaznovati z globo do 20 kron. V tem slučaju pa gre za izvrševanje županske disciplinarne oblasti in sicer v lastnem delokrogu občine, vsled česar je pritožba dopustna le na deželni odbor.

Za občinsko gospodarstvo je slednjič tudi važno, da se denarne kazni in sicer sodnijske, politične in tudi one, ki jih je naložilo županstvo, stekajo v vseh slučajih, v katerih zakoni in naredbe ne določajo kaj drugega, v ubožni zaklad one občine, v kateri se je kaznjivo dejanje izvršilo.

Občinsko posredništvo.

Navodnik in zakon za kronovine avstrijskega juga.

(Dr. Fran Mohorič.)

(Dalje.)

Deželni zakoni.

I.

Zakon z dne 27. septembra 1911, dež. zak. št. 45., veljaven za **vojvodino Kranjsko**,

o občinskih posredovalnih uradih.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske in na podlagi zakonov z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150, in z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59, ukazujem tako-le:

§ 1.)

Posredovalni urad v svrhu poravnane poizkusa, katerega vršijo iz občine voljeni zaupniki, se ustanovi v vsaki krajevni občini. Ta posredovalni urad je pristojen poizkusiti poravnave v vseh v § 11 naštetih slučajih preprirov v civilnopравnih zadevah, kakor tudi poizkusiti v § 28 navedeno spravo.

V obsežnih in zelo obljudenih občinah se more, ako to sklene občinski odbor in temu pritrđita deželna vlada in deželni odbor, ustanoviti tudi več posredovalnih uradov.

1) Po besedju zakona z dne 18. maja 1914, dež. zak. št. 20.

Občine, ki v svojem okolišu ustanove več posredovalnih uradov, morajo odkazati vsakemu teh uradov poseben del občinskega ozemlja kot njegovo okrožje, v katerem je izključno pristojen, ali pa proglasiti vsak posamezen urad za pristojnega za ves obseg občinskega ozemlja (člen IV., zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

Deželnemu odboru je prepuščeno, da sporazumno z deželno vlado dve ali več občin istega sodnega okraja, v katerih bi ne bilo pričakovati uspešnega poslovanja samostojnega posredovalnega urada, združi v skupno okrožje posredovalnega urada in določi obenem sedež tega urada.

§ 2.

Posredovalni urad obstoji najmanj iz treh zaupnikov in enega namestnika.

Zaupnike izvoli občinski zastop izmed občanov na zborovanju, ki se skliče po predpisih občinskega reda, oziroma v mestih z lastnim štatutom po predpisih občinskega štatuta.

Zaupnike voli občinski zastop z glasovnicami in je za veljavnost izvolitve treba nadpolovične večine glasov.

Ako kak zaupnik, ki ga je izvoliti, ne dobi nadpolovične večine, se vrši ožja volitev, razven, ako so vsi oddani glasovi razcepljeni le na dve osebi, v katerem slučaju odloči žreb, ki ga potegne predsednik.

§ 3.

Ako se ustanovi za več občin skupen posredovalni urad, izvolijo zaupnike občinski zastopi teh občin izmed občanov teh občin po razmerju, ki ga določi deželni odbor.

§ 4.

O volitvi je napraviti zapisnik, katerega morajo podpisati župan in dva člana občinskega zastopa.

§ 5.

Nihče se ne more prisiliti, da sprejme izvolitev v posredovalni urad.

Koder je ustanovljen skupen posredovalni urad za več občin, izvolijo zaupniki iz svoje srede predsednika, kateri ima voditi posle, in njegovega namestnika. Sicer je pa občinskemu zastopu prepuščeno, da izvoli izmed zaupnikov predsednika in njegovega namestnika. Ako občinski zastop tega ne stori, upravlja predsednikove posle župan ali njegov namestnik tudi tedaj, če ni bil izvoljen zaupnikom.

§ 6.

Izvoljiv je vsak občan, ki je sposoben biti izvoljen v občinski zastop.

Zaupnikom se ne morejo izvoliti:

1. aktivni sodni uradniki;
2. tisti, ki po občinskem volilnem redu ne morejo biti izvoljeni v občinski zastop;
3. tisti, ki so po obstoječih zakonih izključeni od izvoljivosti v občinski zastop.

§ 7.

Izid volitve mora župan v občini razglasiti in naznaniti deželnemu odboru in predpostavljenu političnemu oblastvu. Le-to ima razveljaviti izvolitev oseb, ki po § 6 niso izvoljive; zoper to odločbo pa je dopustna pritožba na deželno vlado.

Če se volitev ne izpodbija, ali če se je o veljavnosti tiste odločilo potom pritožbe ima politično oblastvo priobčiti ustanovitev in pričetek delovanja posredovalnega urada in imena izvoljenih zaupnikov okrajnemu sodišču.

Izvoljeni zaupniki morajo, predno nastopijo službo, namesto prisege storiti v roke župana slovesno obljubo, da bodo vestno vršili svoje dolžnosti. Ako je izvoljen župan zaupnikom v posredovalni urad, stori tisti slovesno obljubo v roke predstojnika predpostavljenega političnega oblastva ali v roke njegovega odposlanca.

§ 8.

Ako zaupnik umre ali se odpove službi, ali ako nastopijo okoliščine, ki bi bile izključile njegovo izvoljivost (§ 6) ali bi ga po mnenju občinskega zastopa ovirale redno izvrševati njegovo službo ali mu odvzele zaupanje, naj se namesto njega izvoli drugi.

Ako izve politično oblastvo po naznanilih sodnih oblastev, ki so poklicana izvrševati sklenjene poravnave, da se vrši poslovanje posredovalnega urada tako pomanjkljivo, da se mu vsiljuje prepričanje o nezmožnosti izvoljenih zaupnikov ali posameznikov izmed tistih, mora to naznaniti deželnemu predsedniku. Deželni predsednik je upravičen, če se s tem strinja deželni odbor, odrediti, da se namesto zaupnikov ali posameznikov izmed njih izvolijo drugi.

§ 9.

Zaupniki se volijo na tri leta.

Nova volitev vseh zaupnikov posredovalnega urada se vrši po preteku dobe, za katero so bili izvoljeni. Člani posredovalnega urada pa vendar ostanejo tako dolgo v službi, da se izvrši nova volitev.

Izstopivši se morejo zopet izvoliti, ako ni zoper to zakonitega zadržka.

§ 10.

Služba zaupnika je častna služba in se mora torej opravljati brezplačno; vendar pa pristojajo zaupniku odškodnina za dejanske in potrebne izdatke ter za zamudo časa, in sicer slednje po tarifu, ki ga določi deželni odbor.

Vrsto, po kateri morajo zaupniki opravljati svoje uradne dolžnosti, določa voditelj posredovalnega urada.

§ 11.

Pri posredovalnem uradu morejo sporne stranke skleniti veljavne poravnave:

- a) o denarnih terjatvah in o pravicah do premičnin;
- b) v sporih o določitvi ali popravi mej nepremičnih posestev, ali o zemljiških služnostih;
- c) v sporih o služnosti stanovanja;
- d) v sporih zaradi posesti.

Za sklenitev take poravnave je treba, da sta istočasno navzoča vsaj dva zaupnika.

Poravnave, s katerimi se prenese lastnina zemljeknjižno vpisane nepremičnine ali njenih delov ali se izpremeni zemljeknjižno telo, mora posredovalni urad uradnim potom naznaniti zemljemerskemu uradniku in pristojnemu sodišču. Poravnalni razpravi se v takih slučajih na predlog strank lahko pritegne izvedenec, ki je pooblaščen sestavljati in poverjati geometrične načrte (situacijske načrte) v to svrhu, da načrta meje nepremičnine (člen I, § 1, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zakona št. 59).

§ 12.

Poizkušati poravnave v civilnopравnih rečeh je poklican tisti posredovalni urad, v čegar okrožju ima ena ali druga stranka svoj dom ali bivališče. Ako je v tem pogledu več posredovalnih uradov pristojnih, naj izvrši poravnalni poizkus posredovalni urad, pri katerem je bila zadeva najprej priglašena.

§ 13.

Posredovalni urad more že v naprej določiti dneve, v katerih morejo priti stranke, tudi ne da se

bile prej prijavile, v posredovalni urad v svrhu poravnave ali spravnega poizkusa (§ 28). Tako določbo je primerno razglasiti v okrožju posredovalnega urada.

§ 14.

Sporna stvar se more naznaniti posredovalnemu uradu ustno ali pismeno. V naznanilu mora biti navedeno ime in bivališče strank in pa predmet spora.

§ 15.

Ako prideta obe stranki skupno v posredovalni urad, naj se vrši poravnava razprava, če mogoče, takoj. Ako bi pa to ne bilo mogoče, ali če pride le ena stranka naj voditelj posredovalnega urada določi čas poravnave razprave in povabi k tisti obe stranki. Prisotni stranki se mora naznaniti povabilo ustno in to zabeležiti v spisih ali v opravljenem zapisniku; to zabeležbo mora povabljen stranka potrditi s svojim podpisom.

§ 16.

Stranka, katera na povabilo noče priti ali pa iz vzroka, ki ji je bil do takrat že znan, ne more priti v posredovalni urad, mora to najkasneje dan pred napovedano poravnavo razpravo naznaniti posredovalnemu uradu; ako tega ne stori, ji more posredovalni urad v slučaju, da ni prišla k razpravi, naložiti denarno globo od pol krone do pet kron. Te globe se izterjavajo kakor denarni prispevki, kateri se morajo dajati na podlagi veljavnega občinskega sklepa za občinske namene, in pripadejo ubožnemu zakladu občine, v kateri je bila napovedana poravnava razprava.

Uporabljanje prisilnih sredstev zoper stanke, ki se povabilu ne odzovejo, je nedopustno. Kadar se strankam izda povabilo, jih je poučiti, da niso dolžne priti v posredovalni urad, da pa se jim morejo naložiti denarne globe, ako prepozno ali sploh ne naznanijo, da ne pridejo; naznaniti jim je tudi višino denarnih glob.

Proti osebam, ki so v aktivni vojaški, domobranski ali orožniški službi, se ne uporabljajo predstoječa kazenska določila; te osebe je povabiti v posredovalni urad potem predpostavljenega jim poveljništva (člen I, § 2, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 17.

Strankam je na voljo dano, da pridejo osebno k poravnavnim razpravam v civilnopravnih rečeh (§ 11) ali pa da se dajo zastopati po pooblaščenjih.

§ 18.

Predno se prične poravnava razprava, se mora posredovalni urad najprej prepričati:

- a) ali so stranke sposobne zastopati se same;
- b) ako bi tega ne bile zmožne zaradi mladoletnosti, skrbstva, konkurza ali iz kakega drugega vzroka, ali so zastopane po onih osebah, katere jih po zakonu morajo zastopati pred sodnijo;
- c) ali imajo pooblaščenki, ki morda pridejo v posredovalni urad, pooblastilo, skleniti poravnavo.

Predno se prične poravnava razprava, morajo zaupniki stranke izrecno opozoriti, da se v slučaju, da se ne sklene poravnava, ne morejo uporabiti pri poznejši pravdi proti stranki izjave, ki bi jih ta podala pri poravnavi razpravi (§ 4 zak. z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150).

§ 19.

Posredovalni urad mora zaslišati obe stranki, pretehtati njiju dokazila in sporno zadevo, ako le mogoče, mirnim potom poravnati. O poravnavnih razpravah se ne smejo pisati zapisniki. Ako se stranke sklicujejo na priče in izvedence in ž njimi pridejo k poravnavi razpravi, se morajo pričam in zvedencem staviti vprašanja, ki se zde primerna za pojasnitev stvarnega položaja. Posredovalni urad pa ne sme vabiti prič in zvedencev. Za ogled na licu mesta, kateri je zvezan s stroški, more posredovalni urad staviti predpogoj, da stranke v naprej založe te stroške.

§ 20.

Pričeto poravnavo razpravo je nadaljevati toliko časa, da se doseže poravnava ali pa da posredovalni urad pride do prepričanja, da je poravnavi poizkus brezuspešen. Na prošnjo obeh strank se more pričeta obravnava potrebi primerno preložiti. Posredovalni urad ne sme zapriganiti strank; pri posredovalnem uradu se tudi ne more skleniti poravnava za prisego, ki se ima priseči (§ 3 zak. z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150).

§ 21.

Pri ustanovitvi poravnave mora posredovalni urad paziti na to, da se obveznosti, ki se imajo izpolniti, glede glavniškega in obrešnega zneska, glede plačilnih rokov in drugih pogojev, ki izvirajo iz kakovosti sporne stvari, natančno določijo in da se, ako bi se zahtevalo kako povračilo stroškov, tudi glede tega zneska doseže poravnava. (Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

8. Županstvo občine K.

Vprašanje:

Imamo dva občana zunaj občine, ki ju nameravamo predlagati za vzprejem v občino bivališča, ker sta pravico do domovinstva tam že priposestvovala.

1) A. je umrl 22. maja 1912, njegova žena pa še prej; naša občina bi se zdaj rada iznebila njunih otrok.

2) B., samec, je dobil od občine bivališča izplačano enkratno ubožno podporo v znesku 50 K; ko smo dobili poziv na povračilo, je občinski odbor sklenil, uvesti poizvedbe glede priposestevanja pravice do domovinstva, kar se še vrši; podpore pa nismo vrnili.

Prosimo blagohotnega pojasnila:

ad 1) Ali mora biti vzprejem v občinsko zvezo do 22. maja 1917 že izrečen, ali pa zadostuje, da se do tega dne stavi predlog za vzprejem?

ad 2) Kako bi se uspešno moglo ukreniti, da bi bil B. sprejet v tujo občino, ne glede na to, da je dobil izplačano enkratno ubožno podporo? Končno se še pripomni, da so nas obvestili, predno so mu dali podporo, da ga moramo v 3 dneh vzeti domov, sicer ga nam bodo sami pripeljali, kar se pa ni zgodilo.

Odgovor:

ad 1) Kakor znano, slede zakonski nedoletni otroci domovinski pravici očetovi, nezakonski pa materini. Otroci občana A., ki je umrl, imajo tisto domovinsko pravico, katero je imel oče ob svoji smrti. Če je bival A. po zadobljeni samopravnosti v tuji občini prostovoljno in nepretrgoma vsaj deset let, ne da bi bil v tem času deležen ubožne preskrbe, je pridobil v zmislu § 2. zakona z dne 5. decembra 1896, drž. zak. št. 222, zase, za svojo ženo in svoje nedoletne otroke vsekakor pravico do vzprejema v domovinsko zvezo dotične občine. To pravico lahko uveljavlja on sam ali pa njegovi nasledniki v domovinstvu tekom 3 let, ali pa njegova domovna občina tekom 5 let potem, ko je nehalo prebivanje v občini. A. je z dnem svoje smrti t. j. z 22. majem 1912 nehal prebivati v tuji občini, in vsled tega prične teči rok za uveljavljanje priposestevane pravice s prvim dnem, ki je sledil smrti, t. j. s 23. majem 1912. Pravica do vzprejema v domovinsko zvezo se pa „uveljavlja“ s tem, da se pri občini bivališča vloži prošnja za vzprejem. Domovinska občina mora tedaj najkasneje dne 23. maja 1917 zahtevati od občine bivališča, da sprejme v svojo domovinsko zvezo nedoletne otroke pokojnega A.; v zadevnem dopisu naj navede županstvo poleg imena, starosti, stanu pokojnega A. in drugih za pravice do vzprejema v domovinsko zvezo mero-dajnih okoliščin tudi natančno imena in starost vseh otrok, glede katerih se zahteva prememba domovinske pravice.

ad 2) Podelitev enkratne ubožne podpore ne izključuje pravice do vzprejema v domovinsko zvezo občine bivališča; uveljavljanje te pravice ovira le dalje časa trajajoče in redno podpiranje iz občinskih sredstev v času vpoštevne desetletnega bivanja. Če je občina bivališča dovolila Vašemu občanu B. samo enkratno ubožno podporo 50 K in to celo potem, ko je B. že priposestvoval pravico do vzprejema v domovinsko zvezo, se ga pač ne bo mogla odkrižati. Županstvo naj zahteva vzprejem in če se njegovi zahtevi ne ugoti, naj se obrne do pristojnega političnega okrajnega oblastva.

9. Županstvo v L.

Vprašanje:

Po nalogu političnega oblastva se od časa do časa vrše po deželi pogoni, pri katerih mora županstvo dati orožnikom zanesljive moše za spremljevalce. Ker pri nas nimamo občinskih stražnikov oziroma lovskih ali poljskih čuvajev, ki bi bili za to delo pač najbolj primerni, morajo orožnike pri teh pogonih spremljati občinski svetovalci ali pa odborniki, pri čemer izgube včasih po cel dan. Ali smejo zahtevati te osebe od občine kako plačilo?

Odgovor:

Po § 50. obč. reda kranjskega imajo občinski svetovalci župana podpirati v vseh starejšinskih poslih, torej tudi v stvareh varnostne policije. Pri tem imajo po smislu § 25. obč. reda pravico, zahtevati, da se jim iz občinske blagajne povrnejo vsi gotovi stroški (resnični izdatki), ki so jih imeli v službi kot spremljevalci orožnikov (n. pr. za hrano, prenočevanje, prevoz itd.). Te izdatke jim mora tedaj županstvo povrniti, ne da bi bilo treba za to dovoljenja občinskega odbora. Kaj pa s plačilom za zamudo časa in za trud? § 25. obč. reda pravi glede tega, da naj obč. odbor sklene, ali naj občinski svetovalci dobivajo za izvrševanje svoje službe kaj plačila in koliko. Po postavi torej obč. svetovalec nima pravice zahtevati plačila za svoje sodelovanje pri deželnih pogonih, pač pa se lahko obrne do obč. odbora s prošnjo, naj se mu prizna kako plačilo. Ako bi obč. odbor prošnji svetovalca ne ugodil, je poslednjemu dopuščeno, pritožiti se v štirinajstih dneh po tozadevni obvestitvi na deželni odbor.

Kaj pa občinski odbornik? Tudi temu gre po postavi povrnitev vseh gotovih stroškov, ki bi jih imel pri opravljanju službe. Kar se tiče plačila (za zamudo časa) pravi sicer § 25. obč. reda, da morajo odborniki in namestniki opravljati svojo službo brezplačno. Toda ta velja le za tiste posle, ki spadajo v delokrog občinskega odbornika in k čemer je po postavi vezan (torej: hoditi k sejam). Drugače pa je, če obč. odbornik prevzame kak uradni posel, ki

spada v delokrog starejšinstva, kakor sodelovanje pri pogonu. V takem slučaju mu je vsekakor dopuščeno, obrniti se do občinskega odbora s prošnjo za priznanje primerne odškodnine.

10. Gosp. H. v P.

Vprašanje:

V naši občini imamo javno občinsko tehtnico, dovoljeno od politične oblasti, ki je tudi določila tarifo pristojbin za tehtanje. Sedaj je občinski odbor sklenil, da se tehtnica proda. Prosim, je li ta sklep veljaven? Pripomnim, da bo ostala tehtnica na istem mestu.

Odgovor:

Javne tehtnice spadajo pod zakon z dne 19. junija 1866, drž. zak. št. 85. Ker imajo od teh tehtnic izdane svedočbe veljavnost javnih listin, določa imenovani zakon, da smejo obrtna oblastva dajati dovo-

ljenje za napravo javnih tehtnic predvsem samo občinam, zasebnikom pa le tedaj, če občina še nima take tehtnice, ali pa če občinska tehtnica ne zadošča zahtevam prometa. Po imenovanju postavi je dovoljena pod posebnimi pogoji le vzakupdaja tehtnice. Kakor pri vsaki koncesijonirani obrti, tako je tudi prodaja tehtnice nemogoča, če kupec ne dobi od obrtnega oblastva za svojo osebo novega dovoljenja zanjo. Ne glede na to, da bo po naših mislih težko dobiti novo koncesijo, je zadevo razmotrivati tudi s stališča občinskega reda. Občinska tehtnica je obč. naprava, in ima kot taka po smislu § 62. obč. reda ostati v lasti občine; prodati bi se smela le z izrečnim dovoljenjem deželnega odbora, ki je nadzorovalno oblastvo in dolžen paziti na ohranitev občinskih naprav. Svetuje se Vam, da napravite v tej zadevi posebno vlogo na deželni odbor in eventualno tudi na c. kr. okr. glavarstvo.

Razno.

Obdarovanje vdov in sirot v vojni padlih ali vsled vojske umrlih kranjskih junakov. Odbor za vojne vdove in sirote v Ljubljani je nameraval — kot je s tozadevno okrožnico svoj čas županstvu in župnim uradom naznanil — letos z ozirom na veliko pomanjkanje usnja v deželi obdarovati vdove in sirote v vojni padlih junakov s potrebnim obuvalom. Odbor je storil v zadevi pravočasno vse potrebne korake, toda stvar se kljub temu ni posrečila. Težkoče z dobavo lesenih podplatov so bile nepremagljive in nameravana akcija se je morala opustiti. Odbor za vojne vdove in sirote je vsled tega določil, da se vdove in sirote obdarujejo tudi letos z denarjem. Pred nekaj dnevi se je nakazal in razposlal denar vsem župnim uradom, da ga razdele v sporazumu z županstvi med prijavljene vdove in sirote in sicer tako, da dobi vsaka izmed teh po 15 K.

Potrebne vdove in sirote je priglasilo letos 105 župnij in sicer vseh skupaj 2288. Od teh je 550 vdov in 1738 sirot. Po posameznih političnih okrajih se razdele priглаšene vdove in sirote sledeče: Črnomelj 9 vdov in 26 sirot; Kamnik 44 vdov, 152 sirot; Kočevje 44 vdov, 115 sirot; Kranj 58 vdov, 203 sirote; Krško 30 vdov, 104 sirote; Litija 20 vdov, 66 sirot; Ljubljana (mesto) 82 vdov, 216 sirot; ljubljanska okolica 82 vdov, 268 sirot; Logatec 40 vdov, 101 sirota; Novo mesto 47 vdov, 191 sirot; Poslojna 52 vdov, 158 sirot; Radovljica 41 vdov, 137 sirot.

Med te se je letos razdelilo 34.320 K. Če prištejemo temu znesku še svoto, ki se je lansko leto pri obeh obdarovanjih razdelila med vdove in sirote, dobimo, da je odbor za vojne vdove in sirote v dveh letih kot darila razdelil znesek 66.060 K.

Prehranjevalni nadzorniki. V državnem zakonu z dne 6. marca je izšla pod št. 86. odredba urada za ljudsko prehrano, s katero se je uvedla služba prehranjevalnih nadzornikov. Prehranjevalni nadzorniki, ki se določijo iz političnih uradnikov in drugih sposobnih oseb, so podrejeni neposredno uradu za ljudsko

prehrano. Njih naloga je sledeča: a) omogočiti stik ljudstva z uradom za ljudsko prehrano v vseh ljudske prehrane se tikajočih zadevah, b) oblastva in urade pri aprovizaciji podpirati in c) poročati osrednjemu uradu, kako se izvršujejo njegovi predpisi, ter vršiti od njega zapovedane poizvedbe in revizije. Vsakdo je dolžan prehranjevalnim nadzornikom in od njih pooblaščenim in zadostno legitimiranim organom podati pojasnila glede zalog, cen itd. Dovoliti se jim mora na zahtevo tudi vstop v prodajne in obratne lokale in shrambe. V privatna stanovanja in njih stranske prostore smejo vstopiti le takrat, če se izkažejo s posebnim naročilom urada za ljudsko prehrano.

Prestopke te odredbe kaznuje okr. polit. oblastvo z globo do 5000 K ali z zaporom do 3 mesecev.

Okoliš določi posameznim nadzornikom urad za ljudsko prehrano, od katerega dobe tudi natančnejša službena navodila.

Vojaški domovi. Po želji in naročilu Njegovega Veličanstva so se začeli zadnji čas na fronti in neposredno za bojno črto snovati vojaški domovi. Namen teh domov je, hrabrim našim bojevnikom ob prostem času nuditi prijazne, suhe in snažne prostore, kjer se lahko odpočijejo, razgovore v prijateljskem krogu v svojem materinem jeziku ter najdejo zabave. Ti domovi so opremljeni z malo knjižnico, s časopisi, pisalnim orodjem, s kartami in če le mogoče imajo poleg tudi kantino. Vojak, ki pride iz strelskih jarkov na odpočitek, dobi tedaj v vojaškem domu okrepčilo, razvedrila in zabave.

Po celi državi je akcija za ustanavljanje vojaških domov dobila veliko prijateljev. Plemenitemu namenu se je prebivalstvo povsod z veseljem odzvalo. Tudi mi nismo v tem ostali za drugimi! V Ljubljani se je dne 6. marca t. l. osnoval odbor, ki ima namen skrbeti, da se ustanove vojaški domovi tudi za naše slovenske polke.

Stroški za en vojaški dom znašajo približno 700 — 1000 K. Ustanovi ga lahko vsakdo: občina, župnija, zasebnik itd. Ustanovitelj določi vojaški oddelek, za katerega je dom namenjen, in da domu tudi ime. Kranjska dežela je že izjavila, da ustanovi sama štiri vojaške domove. Naj slede temu tudi druge korporacije! Zasebniki, ki tega ne zmorejo, naj prispevajo po svojih močeh. Darove v ta namen sprejema „Kranjska deželna blagajna“, kateri naj se obenem naznani, da je znesek namenjen za vojaške domove.

Samo dva brezmesna dneva v tednu. Urad za ljudsko prehrano na Dunaju je z odredbo z dne 3. marca t. l. ministrsko odredbo z dne 1. sept. 1916, drž. zak. št. 285, s katero je bilo vživanje mesa odnosno mesnih jedi tri dni v tednu prepovedano, v toliko spremenil, da smejo c. kr. politična deželna oblastva s poprejšnjim odobrenjem urada za ljudsko prehrano na Dunaju v slučaju potrebe prepoved o prodajanju mesa in o kuhi mesnih jedi, ki obstojajo popolnoma ali deloma iz mesa, omejiti na dva dni na teden. En dan teh dveh dni bo tudi dovoljeno prodajati in uživati ovčje meso.

Potres v Krškem okraju. Dne 29. januarja t. l. je zadelo velik del krškega okraja grozna nesreča. Potres je razrušil v vašeh Krška vas, Skopice, Cerklje, Račjavo, Župeča vas, Čatež, Malence, Dobeno, Mrzlava vas, Prilipe in Cerina nad 150 hiš. Močno je bilo pri tem poškodovanih nad 500 hiš in gospodarskih poslopij, dalje tudi župni cerkvi in šolski poslopji na Čatežu in v Cerkljah ter štiri podružnice. Škode je napravil potres nad 3 milijone kron. Beda prebivalstva je velika, pomoč nujno potrebna! Vsem usmiljenim srcem kličemo, priskočite na pomoč, pomagajte nesrečnim prebivalcem, da si vsaj za silo zopet postavijo svoje domove. Darove sprejema c. kr. okrajno glavarstvo v Krškem, ki stoji potresno-podporni akciji na čelu.

Domači zakol goveje živine — izvzemši zakol v sili — je po ukazu c. kr. deželnega predsedstva za Kranjsko z dne 4. marca 1917, št. 7505, prepovedan. Ta prepoved velja tudi za teleta vsake starosti. Zavodom, podjetjem in kmetijskim obratom, ki imajo preživljati večje število oseb, zatore več okrajno glavarstvo (mestni magistrat v Ljubljani) iz posebno važnih vzrokov za vsak slučaj posebej dovoliti, da se smejo goveda in teleta iz lastnih hlevov klati in za prehrano v lastnem gospodarstvu porabiti. Dotična oblast mora tako dovoljenje vsakokrat takoj naznaniti deželni komisiji za ureditev prometa z živino na Kranjskem v Ljubljani. — V sili izvršene zakole pa morajo posestniki takoj potom županstva naznaniti okrajnemu glavarstvu (mestnemu magistratu v Ljubljani). Naznanjeni zakoli v sili, o katerih se izkaže, da niso bili opravičeni, se smatrajo za nedovoljene domače zakole. Prestopke tega ukaza kaznujejo po ministrski naredbi z dne 17. septembra 1916, drž. zak. št. 321, okr. politična oblastva z globami do 5000 K ali pa z zaporom do šest mesecev.

Zasebni most čez Savo pri sv. Jakobu pri Ljubljani je na javni dražbi kupil deželni odbor. V seji dne 8. marca 1917 je deželni odbor sklenil, da takoj odpravi pobiranje mostnine na tem mostu.

Cene živine na Kranjskem. Deželni odbor je sklenil v zvezi z drugimi deželnimi odbori zahtevati od vojnega erarja povračilo tiste razlike, ki je nastala, ker so se na Ogrskem plačevale za živino bistveno višje cene kot v raznih avstrijskih deželah.

Okrožnim zdravnikom za višnjegorsko zdravstveno okrožje je imenoval deželni odbor dr. Andreja Jenka, dosedanjega okrožnega zdravnika v Ložu.

Veljavnost zakona o uvedbi davščine od prirastka na vrednost nepremičnin z dne 4. jun. 1912, dež. zak. št. 34, je omenjena samo do 31. dec. 1917. Z ozirom na to je deželni odbor sklenil s pridržkom naknadne odobritve deželnega zbora, naj se veljavnost zakona podaljša za nadaljnja tri leta t. j. od 1. januarja 1918 do 31. decembra 1920 in temu sklepu izprosi Najvišje potrjenje.

Dogon in prodaja plemenske goveje živine in goveje živine za rejo je dovoljena z razglasom c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 10. marca 1917, št. 7880, pod sledečimi pogoji ob spodaj navedenih dnevih in v ondi omenjenih krajih in sicer:

V političnem okraju Kočevje: dne 20. marca 1917 v Kočevju; v političnem okraju Krško: dne 24. marca 1917 v Mokronogu, dne 15. aprila 1917 v Škocjanu, dne 23. aprila 1917 v Radečah, dne 25. aprila v Bučki; v političnem okraju Kranj: dne 30. marca 1917 v Cerkljah, dne 2. aprila 1917 v Kranju; v političnem okraju Litija: dne 20. marca 1917 v Litiji; v političnem okraju Novo mesto: dne 15. marca 1917 v Kandiji, dne 2. aprila 1917 v Novem mestu, dne 17. aprila 1917 v Novem mestu; v političnem okraju Kamnik: dne 26. marca 1917 v Lukovih; v političnem okraju Črnomelj: dne 3. aprila 1917 v Črnomlju.

Glede teh dogonov je določeno sledeče:

1. Vsi dogoni in prodaje se vršijo pod vodstvom deželnega mesta za dobavo klavne živine.

2. Dogoni se smejo vršiti le na oblastveno dovoljenem sejmišču dotične občine in se imajo pričeti zjutraj ob 9. uri, končati pa ob 10. uri dopoldne. Po 10. uri dopoldne se prične kupčija, čim bo vsa živina skupaj nagnana.

3. Glede vsakega živinčeta se mora lastnik izkazati s pravnim živinskim potnim listom.

4. Vsak kupec, ki bi hotel kaj prignane živine kupiti, se mora izkazati s potrdilom pristojnega domačega županstva, da rabi živino za lastno rejo. Kupovati smejo živinorejci iz cele Kranjske, vendar pa se ne sme kupljena živina poslati ali gnati iz dežele.

5. Nakupovati smejo na dogonih edino le živinorejci; prekupci in mešetarji so izključeni.

6. Prodajati se sme vsa živina na prigonu le po teži na tehtnici, ne pa „počez“. Vsaka kupčija izven sejmišča je prepovedana.

7. Prignati in kupovati se sme le živina z mlečnim zobom, to je v starosti do 1½ oziroma do 2 let.

8. Vso kupčijo bo nadzorovala posebna komisija, ki bo vodila dogone, bo ugotovila, ako je živina prave starosti, vzdrževala na sejmišču red in se prepričala, da se dogon in kupčija vršita po določbah.

Vsaka sklenjena kupčija se mora naznaniti komisiji.

Komisija bo sestojala iz enega strokovnega uradnika „Kranjskega deželnega mesta za dobavo klavne živine v Ljubljani“, uradnega živinozdravnika in župana občine, kjer se prigon vrši.

9. Ko bo komisija izrekla, da je kupčija končana, je vsako nadaljnje kupčevanje nedopustno ter se ima vsa živina s sejmišča odstraniti.

Shajanje po gostilnah v okolici sejmišča v svrhu sklepanj kupčij in barantanja je prepovedano.